

Ditrói Mór

Vasárnap ünneplik a Vígyszínházban pompás ma-
kiné keretében Ditrói Mór színészi pályájának öt-
venéves fordulóját. Ezen a vasárnapi délelőttön
díszes sorban vonulnak fel a magyar irodalom repre-
zentánsai, a magyar művészek legkiválóbbjai és
bizonyára teljes számban a közönség is, melynek
élete legnagyobb részét, erejét, szeretetét és minden
szép iránti lelkesedését ajándékozta Ditrói Mór húsz
éven át, amíg Budapest egyik legelőkelőbb színhá-
zának, a Vígyszínháznak volt igazgatója.

Itt ül előttem. Nagyon szomorú ember. Nem
igen vár már sokat attól, ami még következhetik.
A következőket mondja:

— 1851-ben születtem, Kolozsváron. A színészaka-
démia 1874-ben végeztem és ugyanakkor az Egyetem
bölcészeti fakultásának voltam hallgatója. Az Aka-
démian Szigligeti Ede, Szigeti József és Paulay
Ede voltak tanárain. 1874-
ben Kolozsvárra szerző-
tem. Később Aradon, Te-
mesvárott, Kassán, Sop-
ronban, Szabadkán, Deb-
recenben, Szegeden, Bu-
dán színészkedtem. Kre-
csányi Kassán egy alkalmal-
lammal, anélkül, hogy
erre kértem volna, sőt
annak ellenére, hogy a
leghatározottabban tiltakoztam,
átadott egy darabot,
hogy azt én rendezem.
A rendezés jól sikerült
és ezután már minden darabot én rendeztem.

— 1886-ban Evva Lajos a budapesti Népszínház-
hoz szerződöttem. Egy évig voltam a Népszínház
tagja. Színészkedésem tizenkét éve alatt számtalan
szerepet játszottam el. Mindenféle szerepet: öreget,
fiatalt, szomorúat, vigát, a legkisebbet és a legna-
gyobbat. Sok munka, sok ambíció, sok szenvedés, de
sok öröm is, ami ezt a tizenkét esztendő örökre fe-
lejtethetlenné teszi számomra.

— 1887-ben egy hármastársaság tagja lettem,
melynek élén, mint művészi vezető, igen jó társu-
latot szerveztem. Szabadkára mentünk játszani és
mert időközben az aradi színház igazgató nélkül
maradt, a konzorcium nevében én is beadtam pályá-
zatomat Aradra. Az aradi választmány arról értesít-
tett, hogy nékem szívesen odaadja a színházat, de
nem adja oda egy konzorciumnak, melynél egy
ember felelőssége három részre oszlik. Az aradi
színiügyi választmány válaszáról jelentést tettem a
társulat tagjainak, akik egyhangúan azt követelték,
hogy fogadjam el a választmány propeziócióját.
Némi habozás után levelet írtam a választmánynak,
melyben értesítettem, hogy hajlandó vagyok a felle-
telt mellett szerződést kötni. A nyarat Nagy-
becskereken töltöttem társulatommal, ahol megbete-
gedett az énekeszínészek és helyette én játszottam
el egyetlen énekeszerepemet, a Cornevillei haran-
gok Gáspár apóját. Egy szép napon egyszerre két

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: F. I.
Cím: Ditrói Mór
Forrás: Magyarország

Bn 1924. 5. 23.

sürgöny érkezett hozzám Nagybecskerekre. Az egyik
sürgöny Aradról érkezett, melyben felszólít a vá-
lasztmány, hogy azonnal utazzam Aradra és irjam
alá a szerződést. A másik sürgönyt Budapestről kap-
tam Bölönyi Józseftől, aki arra kért, hogy egy igen
fontos ügyben haladéktalanul keressem fel őt Buda-
pesten. Vonatra ültem, Budapestre utaztam, rögtön
felkerestem Bölönyt, ezt a kitünő úriembert, aki
évek óta jó barátom volt, rajongója a színháznak,
ízg-
végig kultúrált úr, aki közölte velem, hogy
megállapodott a kormányval, miszerint intendánsi
minőségben átveszi a kolozsvári színházat. Mint a
kolozsvári színház intendánsa, engem szeretne meg-
bíznival azzal, hogy vegyem át a kolozsvári színház
igazgatását, de mert tudja, hogy nincs elég pénzem,

ő vállalja a minisztériummal szemben az anyagi
garanciát és ugyanakkor rendelkezéseimre bo-
csátja a szükséges forgatókét.

— Meglepett és meghatott Bölönyi ajánlata,
azonban ezt az ajánlatot csak akkor fogadtam el,
amikor az aradi választmány, bár legnagyobb saj-
nálkozására, felmentelt azzal ígéretem teljesítése
alól, mellyel hajlandó voltam vállalni az aradi szin-
ház igazgatását. Bölönyivel néhány sor szerződést
kötöttem és leutaztam Kolozsvárra.

A kolozsvári színháznál akkoriban teljesen de-
zorganizáltak voltak a viszonyok. Kitünő színészek-
ben nem volt hiány, de a vezetés rossz volt és
felületes.

Művészi szempontból bizony kissé zuhlott állapotokat
találtam. Semmi organizáció és csupa anyagi baj.
Sürgős segítségre volt szükség. Erős kézzel fogtam
a gyeplőt és rövid idő alatt rendet is teremtettem.
Ami addig nem volt Kolozsvárott, hibátlanul per-
dülő, kifogástalan összjáték: ez volt az első, amit
létrehoztam. Ki merem mondani, hogy Kolozsvárra
érkezésem, éjtelnapot egybevető munkásságom mű-
vészi értékben, de anyagiakban is erősen föllendít-
ette a kolozsvári színházat.

— A kolozsvári közönség teli volt lelkesedéssel és
forró szeretettel esüngött színházán, melyért szívesen
áldozott, amikor látta, hogy a színház is komoly be-
csülettel áll az irodalom, a kultúra és a közönség
szolgálatában. Ma is az az érzésem, hogy a vidéki
városok között, csak Kolozsvárott lehetett megcsi-
nálni azt, amit kilenc év alatt én csináltam társula-
tommal. A publikum lelkesedésén kívül elsőrangú

fűz.

szerepet játszott az eredmények elérésében E. Kovács
Gyula, ez a ragyogó talentumú színész, aki rajongva
szerette a Shakespeare szerepeket. Rajta kívül Szent-
györgyi István, az akkor még fiatal Ivámf, Megyeri
Dezso, Hegedüs Gyula, Góth Sándor, Szerémi Zoltán,
Fenyvesi Emil, Beregi Oszkár, Nikó Lina, Láncai
Ilka, Somlóné Vadnay Vilma, Réthy Laura, Hunyadi
Margit és Kalmár Piroska voltak a színház első-
rangú tagjai.

— Kolozsvári működésem két állomása nevezetes
számomra. Az első a »Magyar Ciklus«. 1891 január
elsejétől február 19-éig, tehát negyvennyolc napon át
harminckilenc magyar drámaírónak és tizenkilenc
magyar zeneszerzőnek ötvennégy színdarabját adtuk
elő — ötvennyolc előadásban. Két évvel később
Shakespeare ciklust rendeztem, melyben huszonegy
előadásban Shakespeare tizenhét darabját adtuk elő,
a nagyszerű E. Kovács Gyulával a főszerepekben.

Kilenc esztendeig tartó kolozsvári igazgatói mű-
ködésem utolsó napjaiban levelet kaptam Budapest-
ről igen kedves barátomtól, Mihály Józseftől, aki
tanári pályán volt és a Reform-nak volt kitünő tollú
kritikusa. Ebben a levélben felszólított, hogy hala-
déktalanul jöjjenek Budapestre, mert

az épülő Vígyszínház bérlői tárgyalni akarnak
velem.

Budapestre érkeztem és tárgyalásokba bocsátkoztam
a bérlő társasággal, melynek tagjai: Keglevich Ist-
ván gróf, Szécsi Ferenc és Faludi Gábor voltak.

Fél óra alatt megállapodtunk és még aznap, 1895
augusztusában, igazgatója lettem a Vígyszínháznak.

— Megkezdtem a szervezkedést és tanulmányútra
indultam külföldre. Végigjártam Párizs, Berlin és
London színházait, sok jó darabot szereztem meg,
melyeket azután magammal hoztam Budapestre.
Londoni tartózkodásom ideje alatt szöbakerült a ko-
lozsvári Shakespeare-ciklus is és akkor a The Life
című londoni képeslap közölte az arcképemet, azzal,
hogy a távoli Erdélyben van egy lelkes színigazgató,
aki olyan Shakespeare-kultusz úr, hogy arról példát
kellene venni az angol színházigazgatóknak is.

— 1896 május elsején nyitottuk meg a Vígyszin-
házat Jókai Mór Barangok-jával.

— Vígyszínházi igazgatói működésemmel egyik
első célja az volt, hogy

a magyar drámaírodalom kialakulásának lehető-
ségeit minél inkább fokozzam

és merem állítani, hogy ebben az irányban a legfantasztikusabb erőfeszítéseket tettem. Hittem a magyar írókban és fanatikusan hittem azoknak az időknél elkövetkezésében, melyek világhírré viszik a magyar írók műveit. Végtelen boldogság számomra az, hogy, ha később is valamivel, mint ahogy azt hittem, ez a hitem valósággá is vált. — Nagyon szép emlékem a Vigszínház száz magyar estéje, melynek első előadása az Ocskay brigadéros — századik előadása volt. Folinus darabja, a Rontó Pál, Gutí—Rákosi Viktor darabja, a Képviselő úr, Bródy Sándor darabja, A dada, Herczeg Ferenc vigjátéka, a Gyurkovics lányok, Hunyadi Margit: Régi világ-a, Herczeg Ferenc: Balatoni regé-je, Géczy, Hegedüs Gyula és Vizvári Mariska három egyfelvonásosa, Fényes Samú: Kurucz Féja Dávid-ja és végül Bartha Miklós: A feleség című darabja voltak azok a színművek, melyek a száz magyar estét kitöltötték.

— A magyar íróknak izgatásom alatt színrekerült fenti darabjain kívül a következő előadások azok, melyekre boldog büszkeséggel emlékszem: Molnár Ferenc: Az ördög, Testőr, a Liliom; Bródy Sándor: A dada, Tanítónő, A medikus, Timár Liza; Herczeg Ferenc: Déryné, Kivándorlók; Heltai Jenő és Makai Emil: Királynő apródja; Heltai Jenő: Tündérlaki lányok és Masamód; Lengyel Menyhért: Taisun, A próféta című darabja; Berczik Árpád, Thury Zoltán, Csergő Hugó darabjai. A külföldi darabok közül: Az államtitkár, A hűtelen, Becstelének, A helyettes, Aranykakas, Szent vagy örült, Trilby, Órnagy úr, Takarodó, Heidelbergi diákélet, egész sor Bernstein dráma és Ibsen, akinek A kis Eyolf című drámáját a Vigszínház adta Budapesten először. Bernard Shaw három színműve és Wilde Oszkár Salome-ja és még egész hosszú és nagy sora értékes belföldi és nagy-sikerű külföldi daraboknak.

Húsz év után elmentem a Vigszínházról.

Miért?... Nem tudom. Leginkább talán azért, mert elfáradtam.

Második éve állt már a háború, a színház is rosszul ment, mindenki csak a fél fizetését kapta és mert nyugdíj címén, mint a Vigszínház örökös tagjának, amúgyis a félfizetés járt csak számomra, — pihenni akartam, nyugodtan akartam élni és ezer korona havi nyugdíjjal visszavonultam a színházról.

— Visszavonulásom első hónapjai gondtalanul teltek, de azután jött a valuta romlása és

ezzel megpecsételődött az én sorsom is.

Gond, csupa gond, irtózatos harc, testet és lelketőlő küzdelem a — kenyérért, ez volt minden, ami megmaradt a múltból.

Eladtam a lakásomat, elköttyavetyéltem értékeimet, néhány hónappal ezelőtt eladtam legutolsó értéktárgyaimat, a — jeggyűrűmet is.

— Ma?... Nagy könnyebbséget várok a vasárnapi matinétól, de tudom, hogy ez elé a délelőtt elé is több optimizmussal nézek, mint amennyire jogosulttá tehet minden eddigi tapasztalatom.

— Tegnap készült el a kérvényem, melyet a napokban személyesen nyújtok át Bethlen István gróf miniszterelnöknek. Ebben a kérvényemben alázatos tisztelettel azt kérom, hogy a magyar kultúra szolgálatában eltöltött ötven esztendő jutalmazásául adjon a okrmány számomra egy — trafikengedélyt!...